

Kristiina Mattila

SOSIONOMI LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLLOSSA

Koulutuksen sisällön toiveet
työnantajan näkökulmasta

Opinnäytetyö

Sosionomikoulutus

2020

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkintonimike	Aika
Kristiina Mattila	Sosionomi (AMK)	marraskuu 2020
Opinnäytetyön nimi		
Sosionomi lastensuojelun sijaishuollossa Koulutuksen sisällön toiveet työnantajan näkökulmasta		33 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu		
Ohjaaja		
Eija Vikman		
Tiivistelmä		
<p>Lastensuojelu ja lastensuojelulaitokset ovat olleet viime aikoina esillä sosiaalisessa mediassa melko negatiivisessa valossa. Laitoksiin tehtyjen tarkastusten myötä epäkohtia on nostettu esiin ja samalla on käyty keskustelua laitoksissa työskentelevien henkilöiden koulutuksista ja kelpoisuuksista. Lastensuojelulakiin tehtiin muutoksia vuoden 2020 alussa, ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen nuorten määrä kasvaa koko ajan. Yhä useampi sijoitettu nuori on moniongelmainen, ja sen myötä myös työntekijöiltä vaaditaan monipuolista osaamista.</p> <p>Opinnäytetyö on tutkimuksellinen opinnäytetyö, ja sen tavoitteena oli kysyä alan toimijoiden mielipidettä siitä, mitä taitoja lastensuojelun sijaishuollon laitoshoidossa työskentelevällä sosionomilla olisi hyvä olla hallussa. Kyselytutkimus tehtiin Webropol-kyselynä sähköpostitse 25 alan toimijalle Etelä-Suomessa. Kysely oli lyhyt, vain neljän kysymyksen kysely, ja siinä pyydettiin mielipidettä niin erilaisista osaamisalueista kuin harjoittelun merkityksestäkin. Vastauksia tuli 12 kappaletta, ja niiden lähes yksimielinen arvio oli, että erikoistumista lastensuojeluun suuntaaville tarvitaan. Osaamisalueista tärkeimmiksi koettiin mielenterveys- ja päihdeosaaminen. Painotusta toivottiin vuorovaikutustaidoille, joiden merkitys ihmisen kohtaamisessa on suuri. Myös opintoihin sisältyvä harjoittelujakso lastensuojelulaitoksessa ennen työelämään siirtymistä koettiin tärkeänä.</p> <p>Kyselyn tulos luovutetaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun koulutuspäällikölle. Kyselyn tulos antaa toivottavasti suuntaa koulutuksen kehitykselle ja ehkä jopa edesauttaa kokonaan uudenlaisen koulutuksen kehittämisessä.</p>		
Asiasanat		
sosionomi, lastensuojelu, sijaishuolto, koulutus		

Author (authors)	Degree	Time
Kristiina Mattila	<i>Bachelor of Social Services</i>	October 2020
Thesis title		
Bachelor of Social Services in child welfare substitute care employers wish for the content of education		33 pages 2 pages of appendices
Commissioned by		
South-Eastern Finland University of Applied Sciences		
Supervisor		
Eija Vikman		
Abstract		
<p>The child protection and the children’s homes have been recently up for discussion in the social media in a fairly negative light. With the inspections that have been done to the institutions, the disadvantages have been brought out, and at the same time the educations and competency of the people who work in the institutions have been discussed. Changes were made in the child welfare law in the beginning of 2020 and the number of the adolescents that have been placed outside the home increases all the time. Young people in the youth welfare have multiple problems and which requires versatile know-how also from the workers.</p>		
<p>This barchelor’s thesis is research-based and its objective was to ask for the opinions of the actors in the field about the skills Bachelor of Social Sciences working in the institutional care of the child protection foster care should possess. The survey was conducted by e-mail as a Webropol inquiry to the actors of 25 fields in Southern Finland. The inquiry was short, with only four questions and it included opinions about different fields of know-how as well as the significance of the practice. 12 answers were received and it was nearly a unanimous estimate that the specialisation was needed. The knowledge about mental health problems and intoxicant know-how was regarded as the most important of the fields of know-how. Also the social skills were significant when meeting other people. The practical training period which is included in the studies was experienced as important before the transition to the working life in the children’s home.</p>		
<p>The result of the inquiry is given to the head of training division of the South-Eastern Finland University of Applied Sciences. It hopefully gives the direction to the development of the education and perhaps facilitates developing a totally new education.</p>		
Keywords		
Bachelor of Social Sciences, child protection, foster care, education		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	SOSIONOMIN MÄÄRITELMÄ	7
3	LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLTO	8
3.1	Huostaanotto	9
3.2	Lastensuojelulaitos	10
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS	11
4.1	Aiemmat tutkimukset	12
4.2	Tutkimustuloksia esimiesnäkökulmasta	13
5	KYSELYSSÄ ESIIN NOSTETUT OSAAMISALUEET	15
5.1	Nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmat	15
5.2	Lastensuojelulaki	16
5.3	Kirjaaminen.....	16
5.4	Palvelujärjestelmä.....	17
5.5	Vuorovaikutustaidot	17
5.6	Perhetyö lastensuojelulaitoksessa.....	18
5.7	Jälkihuolto.....	18
5.8	Harjoittelujakso lastensuojelulaitoksessa.....	19
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	20
6.1	Ideointi ja suunnittelu	20
6.2	Toteutus.....	21
6.3	Tutkimuksen eettisyys	22
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET JA ANALYSOINTI	23
7.1	Monivalintakysymykset	24
7.2	Avoin kysymys	26
7.3	Tulkinta, johtopäätökset ja hyödyntäminen	27
8	OMA POHDINTA	28

LÄHTEET.....31

LIITTEET

1 JOHDANTO

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) sekä lastensuojelulaki (417/2007) rajaavat tietyt tehtävät ja toimenpiteet sosiaalihuollon ammattihenkilöiden tehtäväksi. Näihin tehtäviin valmistaa myös sosionomin koulutus.

Laissa mainitaan, että lastensuojelulaitoksessa on oltava lasten ja nuorten tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen nähden riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä. Tästä annetaan ohjeistus sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa. Henkilöstön määrässä on otettava huomioon sekä toiminnan luonne, että myös asiakaskunnan erityistarpeet. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Lastensuojelu yleensäkin ja varsinkin sen laitoshoidon on viime aikoina ollut paljon esillä julkisuudessa, ja eduskunnan oikeusasiamiehen tarkastajien tekemien tarkastusten perusteella korjattavaa löytyy. Useat huomautuksen aiheet koskivat lainsäädännön tuntemista ja sen tulkintaa sekä työntekijöiden pätevyksiä. Työnantajat kyllä kouluttavat henkilöstöään lastensuojelulain osaamiseen, mutta voisiko siihen olla mahdollisuus tutustua laajemmin jo perusopin-
tojen eli sosionomiopin-
tojen yhteydessä? Ala on henkisesti vaativa ja ilman työkokemusta moni asia voi tulla yllätyksenä. Tarvetta voisi siis olla myös ”pakolliseen” harjoitteluun lastensuojelulaitoksessa, jotta arjen asiat ja haasteet tulisivat tutuimmiksi. Eri työmenetelmien läpikäynti ja kriisi- ja traumatyöskentely ovat laitoshoidon arkipäivää puhumattakaan päihdeongelmasta, joka on vahvasti läsnä arjessa. Kaikkein tähän olisi tarpeen tutustua ennen työsuh-
teen solmimista. Pätevästä, osaavasta ja ennen kaikkea lastensuojelutyöhön sitoutuvasta henkilökunnasta alkaa jo nyt olla pulaa ja erikoistumiskoulutuk-
sella olisi mahdollista saada apua henkilöstövajeeseen.

Aloittaessani sosionomiopinnot olin jo vuosia työskennellyt lastensuojelulaitok-
sessa ja saanut melko selkeän kuvan siitä, mitä sijaishuolto laitosesolusuh-
teissa on. Opin-
tojen edetessä koin, että teoriaopinnot ja sosionomikoulutuksen pe-
rusopinnot eivät välttämättä valmista sosionomia kohtaamaan arkea laitok-
sessa. Opin-
näytetyöni tarkoituksena oli selvittää, tarvitaanko perusopin-
toihin

jotain lisää vai olisiko tarvetta kehittää kokonaan oma koulutuslinja heille, joiden tavoitteena on sijoittua lastensuojelun työkentälle.

Toimeksiantajani on Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu. Tutkimuksessa lähetin Webropol-kyselyn 25 lastensuojelulaitoksen johtajalle tai yksikön vastaavalle. He vastasivat kyselyyn nimettöminä. Kvantitatiivisen kyselyn tulokset kertovat kentän äänen toiveista koulutuksen suhteen. Opinnäytetyöni antaa toivottavasti toimeksiantajalleni informaatiota sosionomiopintojen kehittämisestä ja mahdollisista tarpeellisista painotuksista.

Kerron opinnäytetyössäni ensin hieman sosionomin nykyisen koulutuksen opetussuunnitelmasta, lastensuojelusta ja nimenomaan sijaishuollosta yleensäkin sekä asiasta jo tehdyistä tutkimuksista. Avaan myös tutkimusmenetelmää ja analysoin tulokset sekä esittelen lopullisen tuotoksen. Lopuksi vielä teen yhteenvedon omaan ajatukseeni ja kokemukseeni perustuen ja kyselyyn pohjaten.

2 SOSIONOMIN MÄÄRITELMÄ

Sosionomi on sosiaalihuollon laillistettu ammattihenkilö, jolla on sosionomin ammattiin soveltuva sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinto tai muu vastaava tutkinto.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa sanotaan, että lain tarkoituksena on edistää asiakasturvallisuutta sekä sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään kohteluun ja hyvään sosiaalihuoltoon. Sillä varmistetaan, että tässä laissa tarkoitetulla sosiaalihuollon ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, ammattitoiminnan edellyttämät valmiudet, riittävä ammatillinen pätevyys sekä mahdollisuus ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan. Lain avulla järjestetään sosiaalihuollon ammattihenkilöiden ammattitoiminnan valvonta ja edistetään sosiaalihuollon ammattihenkilöiden yhteistyötä. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 26.6.2015/817.)

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun sosionomiopintojen sisällössä kerrotaan, että sosionomikoulutuksessa opiskellaan tietoja ja taitoja, joiden avulla ymmärretään ihmisen kasvua ja kehitystä, osataan toimia vuorovaikutuksessa

eri-ikäisten ihmisten kanssa, osataan työskennellä erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten kanssa ja osataan edistää ihmisten sosiaalista toimintakykyä sekä sosiaalista turvallisuutta ja osallisuutta. Opintojen tietoperustan luovat sosiaalitieteellinen, yhteiskuntatieteellinen ja kasvatustieteellinen tieto, taide- ja ilmaisuaaineet ja terveydenhuollollinen tieto. Asiakastyön ja sosiaalisen toimintakyvyn rinnalla opiskellaan myös yhteiskunnallista vaikuttamista, johtamista ja verkostotyötä. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2020.)

Koulutus antaa ammatin, jolla on merkitystä. Sosionomi edistää työssään ihmisten hyvinvointia ja ehkäisee syrjäytymistä. Sosionomin työllistymismahdollisuudet ovat laajat. He työllistyvät esimerkiksi päiväkoteihin, lastensuojeluun, päihdetyöhön ja erilaisiin projekti- ja asiantuntijatoihin. Sosionomi on läsnä asiakkaan arjessa ja auttaa ja ohjaa eri-ikäisten asiakkaiden itsenäistä selviytymistä ja elämänhallintaa. Sosionomi osaa myös ohjata asiakkaita palvelujärjestelmässä ja soveltaa oppimaansa sosiaalialan tietoa ja taitoa käytännön asiakastyössä sekä erilaisissa sosiaalialan kehittämistöissä. (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 2020.)

3 LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLTO

Kaiken lastensuojelun lähtökohta ovat lapsen tarpeet ja etu. Lapsen etua on joskus vaikea määritellä yksiselitteisesti. Ymmärrys, tieto ja mahdollisimman perusteellinen tulkinta lapsen tilanteesta ovat tärkeitä. (Ihalainen ym. 2017,108.)

Lapsi- ja perhekohtaiset lastensuojelun toimet jakautuvat avohuollon tukitoimiin, huostaanottoon, sijaishuoltoon ja jälkihuoltoon. Huostaanottopäätöksen yhteydessä on tehtävä päätös myös sijaishuollosta eli siitä, mihin lapsi sijoitetaan. Vaihtoehtoja ovat perhehoito, ammatilliset perhekodit, laitoshoido ja koulukodit. Joissakin tapauksissa lapsi voidaan sijoittaa myös sukulaisten luo. (Ihalainen ym. 2017, 109–117.)

Lastensuojelun asiakkaina olevien lasten kasvuolot ja hyvinvointi poikkeavat siitä, mitä ne keskimäärin väestössä lapsilla ovat. Lasten elinolosuhteet ja

kasvuolot ovat olleet muuttuvia, haastavia ja kuormittavia. Taustalla on perheen köyhyyttä, vähäosaisuutta, työttömyyttä, päihteitä, väkivaltaa. Lapsella voi olla ongelmia psyykkisen terveyden kanssa, koulunkäyntivaikeuksia ja traumaattisia kokemuksia. Huostaanotetuissa lapsissa tulee esiin myös rajattomuutta, väsyneisyyttä, pelokkuutta ja syrjäänvetäytyvyyttä. Kaikki kuormitus heijastuu psykososiaaliseen hyvinvointiin ja psyykkiseen oirehdintaan. Se tarkoittaa myös sitä, että he tarvitsevat paljon terveydenhuollon ja lasten- sekä nuorisopsykiatrian palveluja sijaishuollon aikana. (Heino 2011 61–66.)

Lastensuojelulaissa lapsen sijaishuollon määritellään tarkoittavan huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai väliaikais määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Näin ollen lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona, laitoshuoltona tai muulla lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

3.1 Huostaanotto

Huostaanotto on yksi lastensuojelun ja koko sosiaalihuollon kiistellyimmistä toimenpiteistä. Se on jyrkkä toimenpide, jota käytetään tilanteissa, joissa mikään muu ratkaisu ei enää auta. Kriteerit herättävät paljon keskustelua ja osa kritisoijista onkin sitä mieltä, että huostaanottoja tehdään liikaa. Huostaanoton kriteereistä kaikkien on toteuduttava, mikäli huostaanottoon päädytään. (Ihalainen ym. 2017, 115.)

Jos puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä, on lapsi otettava sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto. Näin toimitaan myös, mikäli lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä, tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikollisen teon tai muulla niihin rinnastettavalla käyttäytymisellään. Ennen huostaanottoa ja sijaishuollon järjestämistä on kuitenkin arvioitava, että avohuollon tukitoimet eivät olisi lapsen edunmukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia tai ne olisivat osoittautuneet riittämättömiksi ja, että huostaanotto on lapsen edun mukaista. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Huostaanoton kriteereissä on tulkinnanvaraista, milloin lapsen terveys ja kehitys vaarantuu. Kysymys on lapsen iän ja kehitystason lisäksi myös tilanteen tilapäisyydestä ja vakavuudesta. Tulkinnanvaraisuus koskee myös lapsen omaa käyttäytymistä. Kovin nuoren lapsen päihteidenkäyttöön suhtaudutaan melko herkästi, kun taas koulunkäynnin laiminlyöminen ei yksin ole riittävä peruste huostaanotolle. Huostaanoton jälkeen lapselle tulee taata läheiset suhteet hänelle läheisiin ihmisiin. Huostaanoton periaatteena on, että mikäli sen perusteet eli esimerkiksi kotiolot muuttuvat merkittävästi, huostaanotto pitäisi purkaa ja lapsen pitäisi palata kotiin. (Ihalainen ym. 2017, 115–116.)

3.2 Lastensuojelulaitos

Erityisesti haasteelliset ja paljon tukea vaativat lapset sijoitetaan usein laitoksiin. Näin toimitaan yleensä myös silloin, jos sijoitus tulee todennäköisesti olemaan lyhytaikainen. Toisinaan myös vanhempien tilanne voi olla sen kaltainen, että laitos on lapselle turvallisina paikka. (Ihalainen ym. 2017, 117.)

Lastensuojelulaitosten perustyö on normaalia nuoren kasvattamista, mutta siihen kuuluu myös nuoren tulevaisuuden suunnittelu yhdessä nuoren kanssa. Opiskelu ja itsenäistyminen ovat suuria asioita, ja se yhdistettynä murrosiän kapinointiin ja laitoksen sääntöihin on joskus haastavaa. Nuorelle on annettava vastuuta, tilaa ja vapautta, mutta myös turvallisesti kasvattaa ja rajata. (Ihalainen ym. 2017, 117.)

Laitoksia, joissa voidaan järjestää laissa tarkoitettua lapsen sijaishuoltoa, ovat lastenkodit ja koulukodit sekä muut näihin rinnastettavat lastensuojelulaitokset. Laitoksessa on oltava lasten ja nuorten tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen nähden riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta henkilöstöä. Hoito- ja kasvatustehtävissä olevan henkilöstön määrässä ja henkilöstörakenteessa on otettava huomioon toimintayksikön toiminnan luonne sekä asiakaskunnan erityistarpeet. Henkilöstön perehdytyksestä, osaamisesta ja riittävästä määrästä on huolehdittava siten, etteivät niihin liittyvät puutteet aiheuta lapsen turvallisuutta vaarantavia ja ihmisarvoa alentavia rajoitustoimenpiteiden käytäntöjä ja toteuttamistapoja tai rajoitusten käyttämistä. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Huostassa oli vuoden 2019 aikana 1,1 % väestön 0–17-vuotiaista. Kodin ulkopuolelle oli vuoden 2019 aikana sijoitettuna kaikkiaan 18 928 lasta ja nuorta, mikä on 1,5 % koko väestön 0–20-vuotiaista, ja heistä laitoshoidon sijoitettuja oli 7 659. Koskaan aiemmin ei ole ollut yhtä paljon kiireellisesti sijoitettuja, huostassa olevia tai muuten sijoitettuja lapsia ja nuoria kuin vuonna 2019. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää sosionomikoulutusta vastaamaan paremmin lastensuojelun sijaishuollon laitoshoidon tarvetta ja selvittää työnantajan näkökulmaa. Tarvitaanko opinnoissa lisää erityisosaamista? Mitä opintoja työnantajat haluavat lisätä jo sosionomin perusopetukseen ja koe-taanko harjoittelujakso lastensuojelussa tarpeen alalle suuntaaville?

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän vaativan sijaishuollon uudistamiseen maaliskuussa 2019. Työryhmän esitys vastaa pääministeri Sanna Marinin hallituksen mukaisia tavoitteita lastensuojelulain uudistamiseksi. Siellä monien muiden tärkeiden asioiden lisäksi esiin nousi henkilöstön osaaminen.

Raportissaan työryhmä kertoo muun muassa seuraavista huomionarvoisista asioista: sijaishuoltotyö on vaativaa ihmissuhde- ja muutostyötä, jota toteut-tavilta ammattilaisilta edellytetään vahvoja inhimillisiä ja ammatillisia taitoja. Kyse on myös mitä suurimmassa määrin toimintatavoista ja -kulttuurista ja eri-tyisesti ammatillisen osaamisen merkitys korostuu. Laadullisesti korkeatasoi-sen sijaishuollon toteuttamisessa henkilöstön jatkuva osaamisen vahvistami-nen ja kouluttaminen ovat avainasemassa. Turvallinen ja laadukas sijaishuolto edellyttää myös riittäviä henkilöstöresursseja. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.)

Nuoret toivovat työntekijöiltä ymmärrystä päihteistä, traumaista, mielenterveydestä ja lastensuojelusta. He ovat tuoneet vahvasti esiin riittävän osaavan ja määrällisesti riittävän henkilökunnan välttämättömyyden hyvän sijaishuollon edellytyksinä. Jotta nämä tavoitteet voidaan saavuttaa, vaativan sijaishuollon

laitoksella on oltava käytettävissään riittävä sosiaalityön, lääketieteen ja psykologian asiantuntemus sijaishuollon toteuttamista ja seuranta varten. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.)

Työryhmä teki myös henkilöstöön liittyviä ehdotuksia muutoksista lastensuojelulakiin. Lakiin esitetään lisättäväksi uusi pykälä, jossa määriteltäisiin lastensuojelulaitosten henkilökunnalta vaadittava osaaminen ja koulutus. Lakimuutoksessa ehdotetaan muun muassa, että rajoitustoimenpiteitä käyttävän henkilökunnan on ymmärrettävä lain asettamat edellytykset rajoitustoimenpiteiden käyttämiselle sekä siihen liittyvä päätöksentekovelvollisuus. Koulutuksella voidaan lisäksi opettaa turvalliset ja lapsen ihmisarvoa kunnioittavat rajoitustoimenpiteiden toteuttamistavat sekä se, kuinka ehkäistään rajoitustilanteen syntyminen ja kuinka lasten itsemääräämisoikeutta voidaan tukea. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.)

4.1 Aiemmat tutkimukset

Sosionomikoulutuksen antamia valmiuksia lastensuojelutyöhön on tutkittu muutamissa opinnäytetöissä viimeisten vuosien aikana. Hanna Seppälä (2018) Turun ammattikorkeakoulusta on perehtynyt opinnäytetyössään lasten- ja nuortotyöntekijöiden täydennyskoulutustarpeisiin osaamisen kehittämiseksi. Kehittämiprojektin taustalla oli tieto siitä, että laitoksissa työskentelevillä on laaja koulutustausta ja halu kehittää osaamistaan ja omaa työtään jatkuvasti. Projektissa haluttiin selvittää, tuleeko kaikki osaaminen ja hankitut koulutukset riittävän hyvin hyödynnettyä työssä ja kuinka koulutuksia tulisi suunnitella, jotta ne vastaisivat työntekijöiden todelliseen tarpeeseen. (Seppälä 2018.)

Samalla asialla on myös Ville Viilamo (2020), joka on tutkinut työntekijän vahvuuksien valjastamista lastensuojelun sijaishuollossa. Hänen tutkimuksessaan käy ilmi, että hyvinvoiva työyhteisö luo pohjaa hyvinvoivalle ja motivoituneelle työntekijälle. Hyvinvoivan työntekijän työskentely on usein laadukkaampaa. Omilla vahvuuksillaan toimiva työntekijä voi hyvin, kokee työn positiivisena asiana, ja työn kuormittavuus vähenee. (Viilamo 2020.)

Haltio ja Nikkonen (2013) perehtyivät opinnäytetyössään sosionomeihin lastensuojelun osaajina Etelä-Karjalassa. Laatumassaan kyselyssä sosionomikoulutuksen saaneet kokivat saaneensa riittävän koulutuksen nykyisiin työtehtäviinsä lastensuojelussa, mutta kaipasivat kuitenkin lisää koulutusta erityisosaamisen vahvistamiseen esimerkiksi päihde- ja mielenterveyspuolella. (Haltio & Nikkonen 2013.)

4.2 Tutkimustuloksia esimiesnäkökulmasta

Nurmi ym. (2017) laativat opinnäytetyön esimiesnäkökulmasta ja siinä käsitelään nimenomaan sosionomin koulutusta ja osaamista lastensuojelutyössä. Tutkimus selvitti, millaista osaamista työelämä odottaa valmistuvilta sosionomeilta. Sosionomien osaamisesta löytyy tutkittua tietoa, mutta siitä, mitä työelämä heiltä odottaa, on tietoa saatavilla vähemmän. Osaaminen tarkoittaa tiettyä yksilön valmiutta, jota voi käyttää erilaisissa tilanteissa. Osaaminen on kuitenkin käsitteenä laajempi kuin taidot. (Nurmi ym. 2017.)

Tutkimuksen perusteella osaaminen jaettiin kolmeen osaan: yksilölliseen osaamiseen, ammatilliseen osaamiseen ja toimialaosuamiseen. Yksilöllisessä osaamisessa nostettiin esiin työelämätaidot ja oman osaamisen markkinointi, jotka olivat tutkimuksen mukaan hyvät. Vuorovaikutustaito koettiin tärkeänä ja sen havaittiin olevan monella alalle hakeutuvalla jo luontaisena ominaisuutena. Reflektointi nähtiin yhtenä tärkeimmistä taidoista. Se auttaa arvioimaan omaa roolia ja omaa tekemistä ja auttaa samalla myös pitämään sosiaalialan arvot ja etiikan osana työtä. Eettisen osaamisen tärkeys korostui ja senkin koettiin olevan osa alalle hakeutuvien valikoitumista. Kokemattomuus alasta koettiin myös kuitenkin haasteena eettisyyden sisäistämiseksi. Itsensä johtamisen taito, henkilön oma persoona ja sitoutuminen työhön nousivat myös tutkimuksessa esiin tärkeinä yksilöllisinä piirteinä. (Nurmi ym. 2017.)

Ammatillisen osaamisen kohdalla lähes kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että riittävä työkokemus lastensuojelusta olisi tärkeää ennen ohjaajaksi tai perhetyöntekijäksi ryhtymistä. Sosionomiopintojen yhteydessä suoritettu yksi harjoittelu lastensuojelussa koettiin tällaiseksi riittäväksi työkokemukseksi. Kielten merkitystä osana opintoja ei koettu kovinkaan tarpeelliseksi, vaikkakin

monikulttuurisuuden lisääntyminen lisää myös tarvetta kielten osaamiselle. Asiakastyön osaamista korostettiin ja varsinkin asiakkaan arvostavaa ja ammatillista kohtaamista painotettiin. Harjoitteluiden merkitystä nimenomaan lastensuojelun kokonaisuuden hahmottamisessa korostettiin ja sitä kautta koettiin sosiaalityön filosofian ja ammattietiikan selkiytyvän opiskelijoille. (Nurmi ym. 2017.)

Yhtenä tärkeimpänä lastensuojelun osaajan vaatimuksena haastateltavat nostivat esiin kirjaamisen taidon. Kirjaamisen kautta saadaan näyttö tehdystä työstä, sillä ajatuksella, että vain kirjattu ja dokumentoitu työ on tapahtunut. Kirjaamisessa tulee osata ottaa huomioon lainsäädäntö, kirjauksen kieliasu ja hyvä suomen kielen taito. Kirjauksen on oltava sellainen, että siitä ei voi tehdä erilaisia tulkintoja, ja se koetaan monelle lastensuojelun työntekijälle vaikeaksi. (Nurmi ym. 2017.)

Erilaiset työskentelymenetelmät ja niiden tunteminen katsottiin myös eduksi. Menetelmien käyttöä arvostetaan ja hyvällä työntekijällä on kyky valita tilanteeseen sopiva menetelmä. Opinnoissa olisi hyvä tutustua erilaisiin menetelmiin ja sitten hankkia syventävää oppia niistä menetelmistä, jotka sopivat kullekin työntekijälle ja hän osaa sitä käyttää. Siihen vaikuttaa oma persoona ja oma kiinnostus ja silloin luovuus ja toiminta tuovat työhön lisäarvoa ja täydentävät asiakastyötä. (Nurmi ym. 2017.)

Kolmantena osaamisalana esiin nousi toimialaosaaminen. Haastateltavien mielestä koko prosessin hahmottaminen ja ymmärtäminen on erityisen tärkeää, jotta jokaisen asiakkaan tarpeet ja toiveet voitaisiin ottaa huomioon. Palvelujärjestelmän osaaminen on tärkeää ja sosiaalihuoltolain syvennetty osaaminen on olennainen osa palvelujärjestelmien osaamisessa. Sote-uudistus tuo siihen vielä oman haasteensa. Sosiaalialan lainsäädäntö, työlainsäädäntö, työhyvinvoinnin arvioiminen ja johtamisosaamisen ymmärtäminen koettiin myös tarpeellisiksi osa-alueiksi. Moniammatillisuus on lastensuojelussa arkipäivää, joten sen yhteistyöosaamista tulisi korostaa. (Nurmi ym. 2017.)

Nurmen ym. (2017) opinnäytetyön yhtenä kysymyksenä oli, voisiko sosionomikoulutusta monipuolistaa ja näin keventää sosiaalityöntekijöiden työtaakkaa.

Sosionomi voi tarvittaessa hoitaa sosiaalityöntekijän virkaa epäpätevänä, joten sosionomilla on silloin jo todennäköisesti sosiaalityöntekijän työn käytännön osaamista. Erikoistuminen opinnoissa lastensuojeluun voisi poikia aivan uuden ammattinimikkeen ja sitä kautta lisätä laadukasta lastensuojelua.

(Nurmi ym. 2017.)

5 KYSELYSSÄ ESIIN NOSTETUT OSAAMISALUEET

Tekemässäni kyselyssä käytiin läpi lastensuojelun sijaishuollon laitoshoidon arjessa päivittäin vastaan tulevia osaamisalueita. Kyselyssä haluttiin selvittää, mitkä osa-alueista koettiin tärkeinä ja minkä painotus koettiin mahdollisesti vähäisempänä. Kaikkia näitä osa-alueita ei tietenkään ole kaikissa lastensuojelulaitoksissa, mutta kokonaisuuden hahmottamiseen ne voivat olla tarpeellisia.

5.1 Nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmat

Mielenterveyslain mukaan mielenterveystyöllä tarkoitetaan mielisairauksien ja muiden mielenterveydenhäiriöiden ehkäisemistä, lievittämistä ja parantamista sekä yksilön toimintakyvyn, psyykkisen hyvinvoinnin ja persoonallisuuden kasvun edistämistä. (Mielenterveyslaki 14.12.1990/1116.)

Nuoruuden ikävaihetta leimaa nopea fyysinen, psyykinen sekä sosiaalinen kasvu ja kehitys. Silloin koetaan myös muutoksia suhteessa omaan seksuaalisuuteen sekä vanhempiin, kaveripiiriin ja omaan persoonaan. Mielenterveyshäiriöt ovat yleisiä ja monet mielenterveyshäiriöt ilmaantuvat ensi kertaa nuoruudessa. Erilaisten tutkimusten mukaan noin 20–25 prosenttia nuorista kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä. Mielenterveyden ongelmat ovat koululaisten ja nuorten aikuisten tavallisimpia terveysongelmia. Erilaisia häiriöitä voi olla useampia yhtä aikaa. Vakavissa mielenterveyshäiriöissä nuoren kehitys on juuttunut. Siksi oireiden ja häiriöiden varhainen tunnistaminen on tärkeää, jotta ongelmien pitkittymiseltä ja vaikeutumiselta vältytään. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Päihdeongelmilla on yleensä suora yhteys nuorten mielenterveyteen. Mikäli nuori aloittaa päihteiden käytön aikaisin ja se on runsasta, sitä todennäköisemmin nuori oireilee myös muulla tavoin psyykkisesti ja kärsii jostain muusta

samanaikaisesta mielenterveyden häiriöstä. Päihdekokeilut ovat nuorilla tavallisia. Päihdehäiriöstä on kysymys silloin, kun päihteet alkavat hallita elämää. Päihdeongelmien mahdollisimman varhainen tunnistaminen on tärkeää, koska silloin ongelmiin voidaan helpommin vaikuttaa. Hoito edellyttää ongelmille altistavien ja niiltä suojaavien tekijöiden tunnistamista. Moniongelmaisuus on usein tyypillistä päihdehäiriöiselle nuorelle ja hoidossa onkin pyrittävä huomiomaan nuoren sosiaalinen ympäristö ja yksilöllinen kehitysvaihe. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Eri mielenterveyshäiriöiden suhde päihdeongelmaan vaihtelee. Masennustilat voivat alkaa yhtäaikaan päihdeongelman kanssa tai seurata päihteiden käyttöä tai edeltää niitä. Myös ADHD ja käytöshäiriöt altistavat nuorta päihdeongelmalle. Kannabiksen käyttö lisää myös skitsofreniaan sairastumisen riskiä. (Huurre ym. 2013.)

5.2 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen, turvalliseen kasvuympäristöön sekä erityiseen suojeluun. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Lastensuojelulaki antaa ohjeet ja raamit kaikkeen lastensuojeluun liittyvään toimintaan ja se on läsnä jokaisena päivänä kaikessa, mitä lastensuojelulaitoksessa tehdään. Perusasioiden osaaminen on minimivaatimus, mutta lain oikeanlainen tulkinta ja ymmärrys on hyvä lisä päivittäiseen työntekoon. Laitoshoidossa erilaiset rajoitustoimet, ja lapsen itsemääräämisoikeuteen liittyvät asiat, on tarkoin määritelty lastensuojelulaissa ja laitosten henkilökunnan on oltava niistä tietoisia.

5.3 Kirjaaminen

Laissa sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista tarkoituksena on toteuttaa yhdenmukaisia menettelytapoja käsiteltäessä sosiaalihuollon asiakasta koskevia tietoja. Samalla se myös edistää sosiaalihuollon tehtävien asianmukaista hoitamista. Laissa säädetään asiakastietojen kirjaamisesta sekä siihen liittyvistä

velvoitteista sosiaalihuollossa. (Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 20.3.2015/254.)

Laitoksilla on tavallisesti käytössään asiakastietojärjestelmä, johon kirjataan päivittäin erilaisia tietoja. Oikeaoppista kirjaamista tarvitaan myös muun muassa asiakassuunnitelmien ja erilaisten lausuntojen kirjaamisessa. Tarkalla kirjaamisella on merkitystä myös sekä nuoren että laitoksen oikeusturvan kannalta ja muun muassa rajoitustoimien kirjaamisessa.

5.4 Palvelujärjestelmä

Sosiaalialan palvelujärjestelmän ymmärtäminen auttaa työntekijää ohjaamaan asiakasta oikeanlaisen palvelun pariin. Lastensuojelun palvelujärjestelmä on laaja kokonaisuus ja sen tehtävänä on edistää ja tukea lapsen kasvua ja kehitystä. Järjestelmän tulee toimia suunnitelmallisesti ja ennakkoidusti. Sitä tulee ohjata, johtaa ja kehittää tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti. Sen on toimittava yhteistyössä kaikkien niiden tahojen kanssa, joiden toimet vaikuttavat lasten ja perheiden hyvinvointiin. Palvelu ja tuki toteutetaan tavalla, joista lapsi ja perhe eniten hyötyvät. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos s.a.)

5.5 Vuorovaikutustaidot

Vuorovaikutustaidot ovat kykyä ja halua toimia yhdessä ja vaihtaa ajatuksia, kokemuksia, mielipiteitä tai tekoja toisten kanssa. Keskeistä vuorovaikutuksessa on vastavuoroisuus ja se että molemmat tai kaikki osapuolet antavat panoksensa yhteiseen keskusteluun tai tapahtumaan. (Mieli 2020.)

Sosiaalialan auttamistyössä kohdataan monenlaisia ihmisiä, jotka ovat erilaisissa elämänvaiheissa ja elämäntilanteissa. Tietoisuus omista arvoista ja omasta maailmankatsomuksesta lisää työntekijän luottamusta itseensä ja uskallusta kohdata erilaisia asioita. Vuorovaikutus on vuorotellen tapahtuvaa kuuntelemista ja vaikuttamista. Kun työntekijän ja asiakkaan suhde perustuu vuorovaikutukseen, työntekijän persoona on hänen arvokkain työvälineensä. Sillä tarjotaan asiakkaalle tukea, ymmärrystä ja välittämistä. Sosiaalialan työ edellyttää tekijältään kykyä tarkastella asioita erilaisista näkökulmista. (Friis & Kaikko 2009, 76–78)

Empatia on kykyä eläytyä toisen ihmisen mielentiloihin ja tunteisiin. Se on sosiaalisten taitojen kulmakivi ja sitä tarvitaan kaikissa ihmissuhteissa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Empatiaa on niin toisten ihmisten tunteiden, viestien, tarpeiden ja tavoitteiden tunnistaminen, kuin niiden huomioiminen ja niihin vastaaminen. Empatia antaa valmiuksia lukea viestejä myös rivien välistä. Silloin ymmärtää tarvittaessa myös sanojen kanssa ristiriidassa olevia, sanattomia ja kehollisia eleiden ja ilmeiden viestejä. (Mieli 2020.)

5.6 Perhetyö lastensuojelulaitoksessa

Lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen perheen huomioiminen ja mukaan ottaminen lapsen asioista päätettäessä on erityisen tärkeää. Usein perhe kokee, että kun lapsi on sijoitettu laitokseen, heillä ei enää ole mahdollisuutta vaikuttaa lapsen elämään ja häntä koskeviin päätöksiin. On myös niitä vanhempia, jotka passivoituvat lapsen asioiden suhteen. Tällaisissa tapauksissa lapsen tapaamisia saatetaan vältellä ja lomailuja kotona harventaa. Laitoksen työntekijöiden tehtävänä on ylläpitää lapsen ja hänen perheensä välisiä suhteita ja tarvittaessa auttaa korjaamaan niitä. Laitoksen ja vanhempien välille voi helposti syntyä jännitteitä ja niiden ratkomiseen tarvitaan ihmissuhdetaitoja ja empatiaa. Parhaimmillaan perhetyö lastensuojelulaitokseen sijoitetun lapsen kohdalla on vanhemmuuden tukemista, jakamista ja vahvistamista.

Johanna Kanthin (2016) tekemässä pro gradututkielmassa kävi ilmi, että laitokseen sijoitetun nuoren perhetyön intensiivisyys ja sisältö, ovat riippuvaisia monista tekijöistä, kuten lapsen ja perheen tilanteesta ja tarpeista, sijaishuollon tarkoituksesta ja tavoitteista sekä sijoitusmuodosta. Tavoitteet pyritään saavuttamaan etupäässä toimivan vuorovaikutuksen avulla ja niiden toteuttamista vaikeuttaa yleisimmin vanhempien oma problematiikka. Yleisimmin työskentely tapahtuu kotilomien kuljetusten yhteydessä ja puhelimitse ja usein työskentelyn sisältö on lapsen kuulumisista keskustelu perheen kanssa. (Kanth 2016.)

5.7 Jälkihuolto

Jälkihuollolla tarkoitetaan lapselle tai nuorelle tarjottavaa, kokonaisvaltaista tukea sijaishuollon tai pitkän avohuollon sijoituksen päättymisen jälkeen. Sen

tarkoituksena on tukea lapsen kotiutumista sijaishuollosta tai auttaa aikuistuvaa nuorta saavuttamaan riittävät valmiudet itsenäisen elämän aloittamiselle. Enemmistö jälkihuollon asiakkaista on täysi-ikäisiä, jonka takia jälkihuollon mielletään toisinaan kuuluvan ainoastaan itsenäistyville nuorille. Lastensuojelulain mukaan jälkihuoltoa on kuitenkin järjestettävä aina sijaishuollon ja pitkäaikaisen avohuollon sijoituksen päättymisen jälkeen lapsen iästä riippumatta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos s.a.)

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on järjestettävä lapselle tai nuorelle sijaishuollon päättymisen jälkeen jälkihuolto. Mikäli sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta ja kohdistunut lapseen yksin, jälkihuolto on järjestettävä myös avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen päättymisen jälkeen. (Lastensuojelulaki §75.)

5.8 Harjoittelujakso lastensuojelulaitoksessa

Työskentely lastensuojelulaitoksessa on asia, jota ei voi oppia kirjoista vaan siihen tarvitaan aina omakohtainen kokemus. Arjen raadollisuus ja nuorten kokemukset voivat tulla monelle yllätyksenä ja joillekin sen kaiken kohtaaminen on liikaa. Harjoittelussa saa konkreettisen kuvan laitoksen arjesta ja se auttaa myös selvittämään, onko lastensuojelun laitoshoidon juuri se oma polku sosionomina.

Heidi Walling ja Susanna Yli-Nisula (2011) käsittelivät opinnäytetyössään lastensuojelun harjoittelun merkitystä sosionomin ammatilliselle kasvuille. Kyseeseen osallistuneiden opiskelijoiden vastauksista on nähtävissä, että harjoittelujakso lastensuojelussa on laajentanut heidän tietojaan ja taitojaan. Opiskelijat ovat paremmin pystyneet yhdistämään teoretiedon käytännön työhön ja vastaavasti käytännön kautta heidän tietonsa ovat laajentuneet. Opiskelijat pystyivät ymmärtämään teoreettiset perusteet ja sen, miksi juuri jotain tiettyä työmenetelmää käytetään erilaisissa tilanteissa. Tulosten perusteella on selvää, että opiskelijoissa tapahtui ammatillista kasvua ja osaaminen kehittyi. Harjoittelu myös selkiytti opiskelijoille sen, haluavatko he jatkossa työskennellä lastensuojelun parissa. (Walling ym. 2011.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Kun opinnäytetyön aihe on löytynyt, on sitä useimmiten rajattava. On tarkennettava mitä keräämällään aineistolla haluaa tietää ja mitä haluaa osoittaa. On ongelmallista miettiä, kuinka tarkkarajainen ja täsmällinen aiheen tulisi olla, ja tässä ovat osittain vastakkain kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen peruslähtökohdat. Molemmissa tutkimustyyliissä tutkimusongelman tulisi olla niin rajattu, että ulkopuolinen lukija ymmärtää hankkeen mielekkyyden. (Hirsjärvi ym. 2007, 81–82.)

6.1 Ideointi ja suunnittelu

Pohjana tutkimuksen tekemiselle oli oma kokemus sosionomin palkkaamisesta melko haastavien nuorten lastensuojelulaitokseen. Osallistuin aiemmin työssäni uusien työntekijöiden haastatteluihin ja koin, että haastateltavilla oli lastensuojelun laitoshoidosta melko moninaista tietoa. Suurimmalle osalle työn henkinen kuormitus tuli yllätyksenä. Monikaan ei ollut ajatellut, että työhön sisältyy yllättävän paljon selkeästi vaarallisia elementtejä, joiden ennakointi ja varuillaanolo verottaa voimavaroja. Osalle hankaluudeksi muodostui selkeä fyysinen pelko asiakkaita kohtaan ja näin ollen vaikeus heidän kohtaamisessaan. Tiimityöskentely oli vaikeaa ja työn tekeminen omalla persoonalla paljastamatta silti liikaa omasta elämästään, toi haasteita. Lisäksi monenlaiset lakipykälät, kirjaaminen ja kanssakäyminen esimerkiksi vanhempien kanssa toi ongelmia.

Koko opinnäytetyön suunnittelun aloitin kyselemällä hieman lastensuojelussa työskentelevien tuttavieni mielipiteitä ensinnäkin siitä, olisiko tämänkaltainen kysely tarpeen. Sain monilta tahoilta positiivista palautetta asian tarpeellisuudesta ja sen pohjalta aloin hahmottelemaan ensin sisällysluettelon runkoa ja sitten itse kyselyä.

Näihin asioihin pohjaten halusin tehdä kyselyn sosionomeja lastensuojelun sijaishuollon laitoshoidon rekrytoiville tahoille, ja tiedustella heidän mielteitään siitä, minkälaisiin painotuksiin koulutuksessa olisi tarvetta. Halusin tehdä kyselystä selkeän ja lyhyen, jotta siihen vastaaminen olisi helppoa ja se ei veisi liikaa aikaa. Kyselyn tuloksella toivoin saavani vastaukset tutkimuskysymyksiini.

Tarvitaanko opinnoissa lisää erityisosaamista? Mitä opintoja työnantajat haluavat lisätä jo sosionomin perusopetukseen?

6.2 Toteutus

Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen opinnäytetyö. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää monivalintatehtävien kohdalla ja kvalitatiivista menetelmää avoimen kysymyksen kohdalla. Tutkimuksen aineisto kerättiin Webropol-kyselynä sähköpostitse. Tutkimuskohteeksi valittiin Etelä-Suomesta lastensuojelun sijaishuollon laitoshoidtoa tarjoavia laitoksia ja 25 sähköpostia suunnattiin esimiehistöille ja yksiköiden johtajille.

Kvantitatiivisen tutkimuksen alkujuuret ovat luonnontieteissä ja siinä korostetaan yleispäteviä syyn ja seurauksen lakeja. Taustalla on realistinen ontologia, jonka mukaan todellisuus rakentuu objektiivisesti todistettavista tosiasioista. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa puhutaan myös loogisesta positivismista, joka korostaa sitä, että kaikki tieto on peräisin suoraan aistihavainnoista ja näihin havaintoihin perustuvasta loogisesta päättelystä. (Hirsjärvi ym. 2007.135)

Kyselylomake on määrällisessä tutkimusmenetelmässä yleisimmin käytetty aineiston keräämisen tapa. Kyselylomaketutkimuksessa vastaaja lukee itse kirjallisesti esitetyn kysymyksen ja vastaa siihen itse. Tällainen tapa soveltuu hyvin suurelle ja hajallaan olevalle joukolle ihmisiä. Kyselylomakkeen etuna on myös se, että vastaaja jää aina tuntemattomaksi. Ongelmaksi voi osoittautua se, että vastausprosentti jää alhaiseksi. Otantamenetelmänä on tarkoitus käyttää ryväotantaa, koska tutkimuskohteena on luonnollinen ryhmä. (Vilkkä 2015.)

Määrällisessä tutkimuksessa tärkein asia on kyselylomakkeen suunnittelu. Tärkeää on tietää tutkimuksen tavoite eli mihin kysymyksiin tutkija on etsimässä vastauksia. Kyselylomakkeessa on kysyttävä vain asioita, joita suunnitelmassa väitetään mitattavan. Kyselylomakkeen kysymykset voivat olla avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä tai sekamuotoisia kysymyksiä. Kysymykset on muotoiltava tavalla, joka on vastaajalle tuttu ja siksi kohderyhmän tuntemus on tärkeää. Kysymyksien olisi hyvä muodostaa jonkinlainen juoni,

koska johdonmukaisuus helpottaa vastaamista. Kyselylomakkeen pitäisi vastata suunnitelmassa esitettyä tutkimustehtävää, joka on tärkeää tutkimuksen validiteetin kannalta. (Vilka 2015.)

Määrällisen tutkimuksen validiteetti tarkoittaa tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata. Kysymykset on laadittava siten, että tutkittavat ymmärtävät kysymykset samalla tavalla, kuin tutkija olettaa. Pätevyyttä on siis tarkasteltava jo tutkimusta suunniteltaessa. Luotettavuus tarkoittaa tulosten tarkkuutta ja mittaustuloksen toistettavuutta. Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys muodostavat yhdessä tutkimuksen kokonaisluotettavuuden. (Vilka 2015.)

6.3 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeissa lähtökohtana eettiseen tutkimukseen on ajatus siitä, että luotettavuuden ja uskottavuuden takaa parhaiten hyvien tieteellisten menettelytapojen noudattaminen. (Kuula 2006, 34)

Hyvä tieteellinen käytäntö on sitä, että tutkimuksessa noudatetaan tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja eli yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa ja rehellisyyttä. Tutkimukseen sovelletaan tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä menetelmiä tiedonhankinnassa, tutkimuksessa ja arvioinnissa. Tuloksia julkaistaessa toteutetaan tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta ja vastuullista tiedeviestintää tutkimuksen tuloksia julkaistaessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta s.a.)

Tutkimukseen osallistumispäätökseen vaikuttaa se, mitä osallistuminen konkreettisesti tarkoittaa. Osallistujille on kerrottava, onko kyseessä kertaluontoinen aineistonkeruu, sisältääkö kysely valmiiden vastausvaihtoehtojen valitsemista tai kirjoittamista, keskustelua tai jotain muuta. Keskeinen osallistumiseen vaikuttava seikka on myös tutkimukseen käytettävä aika. Tutkittavat voivat tehdä vapaaehtoisen päätöksen vasta saatuaan riittävän informaation. (Kuula 2006, 105–106)

Tutkimus on toteutettu anonymisti siten, että jokainen kyselyn saanut on vastaanottanut henkilökohtaisen sähköpostin saatekirjeineen (Liite 1.). Lähetysseen ei ole luotu postituslistaa, josta kävisi ilmi keille muille kysely on lähetetty. Myöskään kyselyssä itsessään ei kysytty mitään henkilötietoja, joten vastaaminenkin tapahtui anonymisti. Kysymysten asettelu oli tehty siten, että ne eivät olleet johdattelevia, vaan selkeästi vastattavissa. (Liite 2.)

Vastauksia tarkasteltiin Webropolin antamien lukujen, prosenttien ja käyrien mukaan, joten tulokset perustuivat selkeään näyttöön. Ainoastaan avoimen kysymyksen vastauksia käsiteltiin laajemmin.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET JA ANALYSOINTI

Tutkimukseen tehtiin 3 monivalintakysymystä, joihin vastattiin Likertin asteikolla ”täysin eri mieltä – osittain eri mieltä – en osaa sanoa – osittain samaa mieltä - täysin samaa mieltä”. Likertin asteikot ovat tavallisimmin 5- tai 7-portaisia ja muodostavat nousevan tai laskevan skaalan. Mukaan liitettiin myös yksi avoin kysymys, johon vastaaja sai halutessaan kirjoittaa oman näkemyksensä asiasta. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden sanoa, mitä hänellä on todella mielessään, kun taas monivalintakysymykset sitovat vastaajan valmiiksi annettuihin vaihtoehtoihin. Analyysissä käytettiin Webropolin tarjoamia mahdollisuuksia muun muassa erilaisten prosenttiosuuksien esittämiseen.

Kyselyn tekemiseen oli aikaa 10 päivää. Koska kysely oli vain muutaman kysymyksen mittainen, koin, että sen tekemiseen ei tarvita sen pidempää aikaa. Olin myös saatekirjeessä tuonut ilmi, että koko kyselyn tekemiseen menee aikaa vain muutama minuutti. Webropolin antaman seurantatilaston mukaan kaikki 25 kyselyn saanutta henkilöä oli sen avannut, 13 heistä oli aloittanut vastaamisen, mutta vain 12 oli sen tehnyt loppuun. Saatekirjeessä mainittu muutaman minuutin vastausaika piti hyvin paikkansa. Lyhin vastausaika oli 00:51 minuuttia ja pisin 05:38 minuuttia. Vastaajia oli siis 12 ja heistä viisi oli vastannut myös avoimeen kysymykseen.

Kerätyn aineiston analysointi, tulkinta ja johtopäätösten teko on tutkimuksessa tärkeä vaihe. Analyysivaiheessa selviää, minkälaisia vastauksia tutkija ongelmiin saa. (Hirsjärvi ym. 2007, 216)

7.1 Monivalintakysymykset

Ensimmäisessä monivalintakysymyksessä tiedusteltiin, oliko vastaajien mielestä tarpeellista saada lastensuojelun laitoshoidon suuntaaville omaa erityiskoulutusta samalla tavalla, kuin esimerkiksi varhaiskasvatukseen suuntaaville. Lastensuojelun sijaishuollon laitoshoidon työntekijöiden kelpoisuusvaatimukset ovat jatkuvasti tiukentuneet ja laitoksiin kaivataan ammattitaitoista, mutta samalla myös työhön soveltuvaa henkilöstöä. Vastaajista 33,33 % oli osittain samaa mieltä ja 66,67 % täysin samaa mieltä. Keskiarvoksi saatiin näin ollen 4,7 ja mediaaniksi 5, joten tämän perusteella erikoistumiskoulutukselle olisi tarvetta.

Toisessa monivalintakysymyksessä oli useampia vastauskohtia ja siellä kysyttiin edellä läpikäytyjä eri painotusalueita. Vastaajat olivat tässäkin osiassa melko samanmielisiä siitä, että kaikkiin esitettyihin osa-alueisiin olisi hyvä saada lisää valmiuksia.

Nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmat koettiin vastauksissa kaikkein tärkeimmiksi osa-alueiksi. 75 % vastaajista oli niiden tärkeydestä täysin samaa mieltä ja 25 % osittain samaa mieltä, joten keskiarvoksi tuli 4,8. Seuraavaksi tärkeimmiksi koettiin lastensuojelulain osaaminen ja vuorovaikutustaidot. Niiden prosenttijakauma oli 66,67 % täysin samaa mieltä ja 33,33 % osittain samaa mieltä. Perhetyön keskiarvoksi saatiin 4,5 ja kirjaamisen 4,3.

Kysymys: Minkälaiseen osaamiseen toivoisit sosionomikoulutuksen antavan lisää valmiuksia? (1= täysin eri mieltä, 2= osittain eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= osittain samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
Nuorten mielenterveysongelmat	0	0	0	3	9	12	4,75	5
Nuorten päihdeongelmat	0	0	0	3	9	12	4,75	5
Lastensuojelulain osaaminen	0	0	0	4	8	12	4,67	5
Kirjaaminen	0	0	2	5	5	12	4,25	4
Palvelujärjestelmä	0	0	3	4	5	12	4,17	4
Sosiaalialan hoitotyö / lääkehoito	0	1	4	3	3	11	3,73	4
Vuorovaikutustaidot	0	0	0	4	8	12	4,67	5
Perhetyö	0	0	1	4	7	12	4,5	5
Jälkihuolto	0	0	4	3	5	12	4,08	4
Yhteensä	0	1	14	33	59	107	4,4	5

Kuva 1. Sosionomikoulutuksen toiveet. (Mattila 2020.)

Ainoastaan sosiaalialan hoitotyön keskiarvo jäi alle neljän (3,7) ja jälkihuollon osuus vain hieman yli neljän (4,1). Hoitotyön pienempi tarve selittynee sillä, että laitoksien on koulutettava työntekijät lääkehuollon ja ensiavun osalta myös itse ja näin ollen sen ei ehkä katsottu olevan niin tärkeä osa-alue. Siinä oli vastauksissa myös selkeästi eniten hajontaa.

Lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö tarvitsee aina, ennen lääkehoidon toteuttamiseen osallistumista, lääkehoidon koulutusta. Koulutuksen sisältö on arvioitava työtehtävissä tarvittavan osaamisen ja toimintayksikössä toteutettavan lääkehoidon vaatimusten mukaan. Työnantajan tulee järjestää työntekijöille lisäkoulutusta, varmistua heidän teoreettisesta ja käytännön osaamisestaan sekä antaa heille tehtävien suorittamiseen oikeuttavat kirjalliset luvat. (Valvira 2015.)

Kolmantena kysymyksenä kysyttiin, kokiko vastaaja tarpeelliseksi lastensuojelulaitoksessa suoritettavan työharjoittelujakson lastensuojeluun suuntaaville

opiskelijoille. Siinä kaikki vastaajat olivat yksimielisiä ja olivat täysin samaa mieltä.

7.2 Avoin kysymys

Avoimessa kysymyksessä kysyttiin, onko vastaajalla kehitysehdotuksia tai palautetta nykyiseen sosionomikoulutukseen liittyen. Siihen oli tullut vastauksia viisi. Kaikkien vastaajien kommentteissa oli tärkeitä asioita.

”perehyminen menetelmiin, esim. AART, nepsyvalmentaja, tulevaisuuden muistelu ja viitekehyksiin/ lähestymistapoihin esim. Ratkes, Dialogisuus”

Hyvä nosto oli erilaisten menetelmien tunnistaminen ja sitä ei kyselyn osaluopainotuksissa kysytty lainkaan. Erilaisia menetelmiä on melko paljon ja niiden kaikkien sisällyttäminen perusopintoihin voi olla haasteellista. Vapaavalintaisissa kursseissa oli kuitenkin mahdollisuus valita lapsi- ja perhekohtainen työ lastensuojelussa-osio, jossa käsiteltiin myös menetelmiä.

” lastensuojelun työkenttä on moniongelmaistunut. Tämän vuoksi lakiasiat ovat nykyisin oleellisia hoidonturvaamiseksi ja niitä joudutaan paljon käyttämään. Lastensuojelulta odotetaan myös erityisosaamista, joten päihde- ja mielenterveys asioiden ymmärtäminen on oleellista. Näihin kuuluu myös paljon lääkehoidon elementtejä. Työntekijänä oleellista on ymmärtää prosesseihin kuuluvat kriisit ja niiden taustalla oleva asiakkaiden traumaattisuus. Siksi vuorovaikutustaidot ja kyky kohdata on erittäin tärkeä taito. Nämä yhdessä palvelevat myös työssä jaksamista.”

”Harjoittelujaksot pitemmiksi. Vuorovaikutustaitojen merkitystä ei oteta tarpeeksi huomioon, kun opiskelijoita koulutetaan ihmisen suhde työhön. Myös muihin kuin sosionomin, esim. sairaanhoitajan opintoihin lastensuojelun perusteita.”

Vuorovaikutustaitojen merkitystä korostettiin tärkeänä osana ihmissuhde-työssä. Harjoittelun tärkeyttä nimenomaan lastensuojelussa ei voida myöskään sivuuttaa. Lastensuojelun kentän moniongelmaistumisen takia myös osaamista olisi oltava useista asioista.

”V 2000–2004 ei ainakaan opintoihin sisällynyt työehtosopimusasioita tai työaikalakia. Eikä käsittäkseni tälläkään hetkellä. Niitä voisi hieman opetella. Hyviä sosionomeja on ollut ilo saada työryhmään :)”

Tärkeä nosto oli myös työehtosopimukseen ja työaikalainsäädäntöön liitännäinen kommentti, joita kyllä sivutaan sosiaalipalvelujen tuottamisen kurssilla.

”Olisi hyvä järjestää opiskelu esim lastensuojelulaista tietopuoliseen opiskeluun harjoittelun aikana. Meillä olisi erinomaista aineistoa jolla voisi harjoitella, nähdä lain käytö toiminnassa ja myös nähdä lain takana olevan ”hengen”.”

Lastensuojelulain osaaminen ja sen oikeanlainen tulkinta tuli esiin myös avoimessa vastauksessa ja nimenomaan sitä kautta, että sen käytön näkeminen toiminnassa ja arjessa eteen tulevien tilanteiden kohdalla, ei aina ole niin yksiselitteistä.

7.3 Tulkinta, johtopäätökset ja hyödyntäminen

Tutkimuksen tavoitteena oli saada kentältä tietoa siihen, mitä asioita lastensuojelulaitosten esimiehistö pitää tärkeänä sosionomikoulutuksen sisällössä. Tavoitteena oli saada myös kehitysehdotuksia Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoululle ja mahdollisesti työkaluja uudenlaisten koulutussuuntien kehittämiseksi.

Kyselyn vastausten perusteella lastensuojeluun suuntaavalle erityisosaamiselle olisi kysyntää. Yhdistettynä sosionomiopintoihin, se antaisi lastensuojelulle sen kipeästi kaipaavaa koulutettua henkilökuntaa. Kelpoisuusvaatimukset kiristyvät koko ajan ja ammattikorkeakoulutuksen omaava henkilöstö on laitoksille entistä arvokkaampaa.

Opintopolun mukaan lastensuojelutyön erikoistumiskoulutusta on saatavilla joissakin ammattikorkeakouluissa, muun muassa opinnäytetyöni tilaajan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Mikkelin kampuksella, mutta nämä koulutukset ovat jo AMK-koulutuksen suorittaneille henkilöille, ja tavoitteiden perusteella koulutus valmistaa opiskelijaa nimenomaan asiantuntijatehtäviin. Selkeästi sijaishuollon laitosmaailmaan suuntaavaa koulutusta on ollut vähemmän ja siksi sellaisen sisällyttäminen sosionomin opintoihin voisi olla tulevaisuudessa tarpeen. Ja vaikka varsinaista omaa koulutusta ei järjestettäisikään, kyselyssä mainittuja asioita voisi olla tarpeen nostaa enemmän esiin ja kehittää laitosmaailmaan liitännäinen vapaavalintainen kurssi. Lastensuojelu ja varsinkin laitoshoidon on juuri nyt muutosten kourissa ja osaavia ammattilaisia tarvitaan. Laitokset olisivat varmaankin halukkaita tekemään yhteistyötä harjoittelijaksojen osalta. Lastensuojelun laitoshoidossa myös sukupuolijakaumalla on merkitystä ja osaavista, koulutetuista ja nimenomaan alasta kiinnostuneista miehistä on aina pulaa. Sekin voisi olla eräänlainen ”markkinointikikka” opiskelijoiden saamiseksi.

Kyselyn perusteella voi vetää sen johtopäätöksen, että lastensuojelun laitoshoidon osaamiselle on tarvetta. Siellä ei kyse ole ainoastaan kirjallisuuden osaamisesta vaan ihmisen kohtaamisesta arvostaen, kuunnellen ja kunnioittaen. Lastensuojelua säätelee monet lait ja asiakkaat ovat moniongelmaisia. On hallittava kokonaisuus, tehtävä työtä eettisesti ja omaan moraaliin sopivilla työtavoilla, lakia noudattaen ja inhimillisesti. Nuoren kohtaaminen lastensuojelulaitoksessa voi olla käännteentekevä juuri sille kyseiselle nuorelle ja muuttaa hänen elämänsä suunnan. Siksi on tärkeää ymmärtää kokonaisuus.

8 OMA POHDINTA

Aluksi ajatus opinnäytetyön tekemisestä aiheutti ainoastaan harmaita hiuksia. Ajatus ei kulkenut lainkaan ja aiheen miettiminen lähinnä turhautti. Omassa päässä olisi ollut muutamakin idea opinnäytetyön aiheeksi, mutta niille ei ollut tilaajaa. Ajatus tämän kyselyn tekemiseen lähti siitä, että opiskelukavereiden

kanssa keskustellessa, monikaan ei tiennyt, mitä lastensuojelulaitoksen arkeen kuuluu. Esitin ajatukseni koululle ja onnekseni sainkin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opinnäytetyöni tilaajaksi.

Kirjoittamiseen ja tutkimuksen tekemiseen olisi ollut aikaa koko kesä, mutta kuten usein tapahtuu, ilman deadlinea mitään ei synny. Onneksi ymmärsin sentään tehdä "ajatustyötä", joten suunnitelma oli jo mielessä. Aikaisempaa tutkimustietoa oli vähän ja sitä etsiskellessä meinasi jo yllättää epätoivo. Toisaalta lohdutti se, että ehkä asiaa oli jo aikakin tutkia, kun sitä aiempaa tietoa ei löytynyt.

Itse kyselyyn en halunnut mitään ylimääräistä jaarittelua, vaan selkeän, lyhyen kyselyn. Jälkikäteen ajateltuani ja vastauksia lukiessani, tuli mieleen, että olisin toki voinut kysellä enemmänkin ja syvällisemmin. Olisin voinut myös tiedustella miten työnantajat ovat kokeneet sosionomien tietotaidon riittäneen laitostyöskentelyssä ja onko käytännön tasolla ollut enemmän hyötyä sosionomin kuin vaikkapa nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan koulutuksesta. Siellä laitostyömaailmassa kuitenkin käytännön työskentely on yhtä tärkeää, kuin teorian osaaminen.

Kyselyn kohteeksi valitsin Etelä-Suomen alueelta lastensuojelun sijaishuollon laitoksia. Omasta mielestäni vastausprosentti, noin 50 %, oli heikko, mutta lukiessani muita samankaltaisia tutkimuksia, se osoittautuikin melko hyväksi. Vastaajista kaikki olivat kovin samaa mieltä siitä, minkälaista osaamista tarvitaan. Siitäkin olin aluksi hieman harmissani, koska koin, että olin tehnyt liian helpon ja yksinkertaisen kyselyn. Toisaalta ehkä olin sitten kuitenkin osannut miettiä ne osa-alueet, joita laitostyössä tarvitaan, kun muutkin olivat samaa mieltä.

Itse työnä ko. tutkimus oli mielenkiintoinen ja lähteitä etsiessäni tulin luke-neeksi monta sellaista artikkelia, pro gradua ja opinnäytetyötä, joihin en olisi ikinä muuten törmännyt. Monesti piti oikein muistuttaa itselleen, mitä oma opinnäytetyöni koski, kun lukemaan innostuneena aihe meinasi alkaa rönstyilemään.

Omissa pohdinnoissani yhdyn Nurmen, Tirkkosen ja Työppösen (2017) opinnäytetyön loppupohdintaan, jossa he miettivät, voisiko koulutuksen kehittämällä luoda jopa uusi ammattinimike sosiaalialalle ja näin keventää sosiaalityöntekijöiden taakkaa, kartoittaa työnkuvia uudelleen ja mahdollistaa jopa laadukkaampaa lastensuojelutyötä. (Nurmi ym. 2017.)

Eli vaikka oma työni käsittelikin lastensuojelulaitoksissa työskentelevien sosionomien koulutuksen kehittämistä, ajatuksessa voisi olla ainesta suurempaan-kin kehitysideaan.

LÄHTEET

Friis, L. & Kaikko, K. 2011. Menetelmät lastensuojelun tukena. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. 3.painos. Helsinki: Unografia. Sivut 76–78.

Haltio, A. & Nikkonen, E. 2013. Sosionomi (AMK) lastensuojelun osaajana Etelä-Karjalassa. Opinnäytetyö. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/65860/Haltio_Akseli_Nikkonen_Emmi.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu.25.8.2020].

Heino, T. 2011. Lastensuojelun tilastot, asiakkaat ja palvelut. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. 3.painos. Helsinki: Unografia.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Keuruu: Otava.

Hurre, T., Marttunen, M. & Strandholm, T. 2013. Nuorten mielenterveyshäiriöt. Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110484/THL_OPA025_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 8.10.2020].

Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2017. Turvaverkko vai trampoliini. 10.–11. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. 2020. Opetussuunnitelma. Opintojen tavoite. WWW-tiedosto. Saatavissa: https://www.xamk.fi/koulutukset/sosionomi-amk/?qclid=CjwKCAjwh7H7BRBBEiwAPXjadnyF9Y-t7qexrBRPWa-vOyX2Fie3_uvjHO3RqiK_bGrCa1izdEjJ0hxoCh1wQAvD_BwE [viitattu 24.9.2020].

Kanth, J. 2016. "Mitä ne siellä laitoksessa häääävät?" Kyselytutkimus sijoitetun lapsen perheen kanssa työskentelystä lastensuojelulaitoksessa. Pro gradu. Tampereen yliopisto. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100313/GRADU-1481637912.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 7.10.2020].

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka, aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino. Jyväskylä: Gummerus.

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 26.6.2015/817.

Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista. 20.3.2015/254.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Mielenterveyslaki 14.12.1990/1116.

Nurmi, R., Tirkkonen, T-T. & Työppönen, K. 2017. Esimiesnäkökulmia sosionomin (AMK) koulutuksesta ja osaamisesta lastensuojelutyössä. Opinnäytetyö. Laurea Ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa:

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122527/OpinnaytetyoNurmi-TirkkonenTyopponen.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu.2020].

Päihdehuoltolaki. 17.1.1986/41

Seppälä, H. 2018. Osaaminen näkyväksi lastensuojelussa – lastenkotityöntekijöiden täydennyskoulutustarpeiden selvitys osaamisen kehittämiseksi. Opinnäytetyö. Turun Ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/151034/Sep-pala_Hanna.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu.24.9.2020].

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira. 2015. Terveydenhuolto. Lääkehoidon toteuttaminen. WWW-dokumentti. Saatavissa:

https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammatinharjoittaminen/laakehoito/laakehoidon_toteuttaminen [viitattu 12.10.2020].

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2020. Lastensuojelun vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän loppuraportti. WWW-dokumentti. Saatavissa:

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7164-6> [viitattu.25.9.2020].

Suomen Mielenterveys ry. 2020. Vuorovaikutustaitoja voi oppia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/vuorovaikutustaitoja-voi-oppia> [viitattu 27.9.2020].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Tilastoraportti 28/2020. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140215/Tr28_20.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 22.9.2020].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. s.a. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelun palvelujärjestelmä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu/lastensuojelun-palvelujarjestelma> [viitattu 27.9.2020].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Nuorten mielenterveyshäiriöt. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot> [viitattu 27.9.2020].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Nuorten päihteiden käyttö ja päihdehäiriöt. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyshairiot/nuorten-mielenterveyshairiot/nuorten-paihteiden-kaytto-ja-kaytoshairiot> [viitattu 27.9.2020].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.s.a. Lastensuojelun käsikirja. Jälkihuolto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto> [viitattu 27.9.2020].

Tutkimuseittinen neuvottelukunta, s.a. Hyvä tieteellinen käytäntö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk> [viitattu 16.10.2020].

Viillamo, V. 2020. Valjasta vahvuudet! Työntekijän vahvuudet käyttöön lastensuojelun sijaishuollossa. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/335971/Viilamo_Ville.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 25.9.2020].

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 5. painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 25.8.2020].

Walling, H. & Yli-Nisula, S. 2011. Sosionomiopiskelijat matkalla ammattiin, lastensuojelun harjoittelun merkitys sosionomin ammatilliselle kasvulle. Opinnäytetyö. Jyväskylän yliopisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/31940/Teseus.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 8.10.2020].

Hei!

Olen Kristiina Mattila, sosionomiopiskelija Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta.

Lastensuojelun sijaishuollon laitoshoidon, ja siinä ilmenneet puutteet muun muassa henkilöstön kelpoisuuksissa, ovat olleet viime kuukausina puheenaiheena monissa foorumeissa. Jokainen lastensuojelulaitoksessa työskennellyt tietää työn vaativuuden, mutta valmistaako sosionomikoulutus nykyisellään kaikkeen siihen mitä työssä vaaditaan. Päihde- ja mielenterveysongelmien kohtaaminen, lakiosaaminen rajoitustoimissa ja kirjaamisen lainmukainen taito sekä lääkehoidon ymmärrys ovat lastensuojelun arkea. Minkä tyylinen koulutuspaketti olisi tarpeen?

Opinnäytetyössäni pyrin selvittämään sosionomikoulutuksen antamaa kompetenssia laitoshoidossa työskentelyyn ja kysymään teiltä, alan ammattilaiset, toiveita ja kehitysehdotuksia opintojen kehittämiseksi.

Oheiseen kyselyyn vastaaminen vie vain hetken ja se käsitellään nimettömänä. Tulokset annetaan eteenpäin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun koulutuspäällikölle ja sitä kautta saadaan toivottavasti lisää ymmärrystä sijaishuollon laitoshoidon työntekijöiden koulutustarpeeseen. Kyselyyn on aikaa vastata 30.9.2020 asti.

Kyselyyn pääset tästä: <https://link.webropolsurveys.com/S/3C750EE4B6AD1719>

Kiitos osallistumisestasi!

Syysterveisin,

Kristiina

Sosionomikoulutuksen kehittäminen sijaishuollon laitoshoidon tarpeisiin

1. Lastensuojelun sijaishuollon laitoshoidon työntekijöiden kelpoisuusvaatimukset ovat jatkuvasti tiukentuneet ja laitoksiin kaivataan ammattitaitoista, mutta samalla myös työhön soveltuvaa henkilöstöä. Tässä kyselyssä halutaan selvittää laitosten näkökulma siihen, minkälaista koulutusta lastensuojeluun sijoittuvalla sosionomilla olisi hyvä olla.

Näetkö tärkeänä, että lastensuojeluun suuntaavilla sosionomiopiskelijoilla olisi mahdollisuus erikoistumiseen samalla tavoin kuin esimerkiksi varhaiskasvatukseen suuntaavilla?

(1= täysin eri mieltä, 2= osittain eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= osittain samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

2.

Minkälaiseen osaamiseen toivoisit sosionomikoulutuksen antavan lisää valmiuksia?

(1= täysin eri mieltä, 2= osittain eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= osittain samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4	5
Nuorten mielenterveysongelmat	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorten päihdeongelmat	☐	☐	☐	☐	☐
Lastensuojelulain osaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Palvelujärjestelmä	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalialan hoitotyö / lääkehoito	☐	☐	☐	☐	☐
Vuorovaikutustaidot	☐	☐	☐	☐	☐
Perhetyö	☐	☐	☐	☐	☐
Jälkihuolto	☐	☐	☐	☐	☐

3. Koetko tarpeelliseksi lastensuojelulaitoksessa suoritettavan työharjoittelujakson lastensuojeluun suuntaaville opiskelijoille?

(1= täysin eri mieltä, 2= osittain eri mieltä, 3= en osaa sanoa, 4= osittain samaa mieltä, 5= täysin samaa mieltä)

	1	2	3	4	5
	☐	☐	☐	☐	☐

4. Onko sinulla kehitysehdotuksia / palautetta nykyiseen sosionomikoulutukseen liittyen?

Lähetä